

MILYEN SPORTÁGAKRA TAGOZÓDIK A LÓSPORT?

Évezredek hagyomány fűződik a versenyállatokhoz

Szerencsejátékkal egybekötött sport a lóverseny. Szinte már a kezdetektől pénzben fogadtak a nézők a győztes állatra. A lósportnak és lovassportnak természetesen több válfaja van, de érdekesség, hogy szinte az egyedüli sportág, melyben a férfiak és a nők együtt versenyezhetnek.

Különbséget kell tennünk a lósportok (lóverseny-sportok) és a lovassportok között. A galopp és az ügető a lósport két fajtája, míg a lovassportok közé a fogathajtást, a díjugratást és a díjlovaglást soroljuk.

Lósportnak nevezzük, amikor alapvetően a lovak versenyeznek, a lovak eredményei számítanak, a lovas, illetőleg a hajtó másodhegedűs (bár nem kevésbé fontos szerepe van). A versenyben egyszerre több ló indul.

A galoppot általában angol telivérek futják, s háromféle futamot indíthatnak: síkverseny, gátverseny (ellipszis alakú pályán kisebb akadályokkal) és akadályverseny (steeple-chase, hosszabb pálya, nagyobb akadályok, például vizesárok, sövény). Csak az eredményeket tartják nyilván.

Az ügetőt ügető fajtájú lovak futják. Általában kétkerekű kocsit húzva maguk után meghatározott távon versenyeznek, és itt az időeredményt is nyilvántartják. A galoppon és az ügetőn is megpróbálnak egyenlő esélyeket biztosítani a lovaknak: korosztály szerinti versenyeket rendeznek, ahol teljesítmény-arányosan kisebb-nagyobb teherrel kell futniuk.

Lovassportnak nevezzük azt, amikor a lovasok, illetőleg a hajtók verse-

nyeznek alapvetően (bár itt is sokat számít, milyen lóval). A versenyben egyszerre egy lovas indul, a rangsor az időeredmények és a hibapontok alapján alakul ki. A különböző szakágak mind máshogyan értékelnek, de mindig ügyelnek az esélyegyenlőségre, az objektív összehasonlíthatóságra.

Bár a szokék között nincs rangsorolás, a legtöbb bíró és szakértő az olasz Frankie Dettorit tartja a legjobbnak. Még életében szobrot kapott a híres angliai ascoti pályán, amit azért kapott, mert az egy nap alatt rendezett mind a 7 futamot megnyerte. Elfogadta a felkérést és idén Rómában ő lovagolta Overdose-t, és győztek.

A fogathajtás a XIX. században alakult ki, míg a versenyek az I. világháború után. Az 1924-ben megalakult Magyar Lovassport Egyesület Országos Szövetsége sokat segített a versenyek színvonalán, szervezettségén. Az 1930-as évek bajnoka Pettkó-Szandtner Tibor, aki külföldön is képviselte Magyarországot. Több könyvet is írt, melyeknek nagy szere-

A szokék körében elterjedt tréfás mondás szerint, akinek legalább egyszer kétszer nem törött csontja edzésen vagy versenyen, nem is igazán tartozik közéjük.

EGY KIS LOVAS TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS

A magyar lovas nemzet – vagy mégsem? Vitatott kérdés ez, mindenesetre a válasz keresését az ugoroknál kell kezdeni, az időszámításunk előtti 2. évezredben. A magyarban használt ló, nyereg, fék, ostor szavak ugor eredetűek. E nép lóiról vadászott – kutyával. Bizonyító erejük a sírokban talált csontból készült zabladarabok, a lovastemetkezés. A mén, kengyel, béklyó, gyeplő szavaink az elő- és az ősmagyar korból részben török és egyéb szláv eredetűek, részben saját szóképzések. A honfoglaló magyarok harcos lovas népként vonultak be Európába és a történelembe. A régi sírokból azonban hiánytalan ló csontvázak nem kerültek elő, mert a magyarok a ló húsát elfogyasztották a halotti tor alkalmával. Találtak koponyát, lábcsontot, lószerszámokat eltemetve az elhunytal. A magyar nép életében nagyon fontos szerepet töltött be a ló. Gazdaságilag fontos volt, hiszen ették a húsát, itták a tejét, hadviseléskor, vadászatkor lovagolták. Ugyanakkor a szellemi kultúra része is volt, mint lóáldozat, totemős, és idetartozik a táltoshit is. Az ősmagyarok bizonyíthatóan csak a lovat hozták magukkal Kelet-Európából, mint háziállatot. Maga a háziló fajta – bármilyen is legyen az – egyetlen ősré, az Equus przewalski Poljakoff 1881-re, azaz a mongol pusztákon megfigyelt és befogott przewalski lóra vezethető vissza. A magyar fejedelmek, királyok szívesen ajándékoztak felszerszámozott lovakat külföldi ural-

Minden idők leghíresebb magyar versenylova egy sárga „csodakanca” volt. A maga korában legyőzhetetlen volt, 54 versenyen indult és valamennyit megnyerte. Kincsem emlékét ma szobor őrzi a róla elnevezett parkban.

pe van a fogathajtás fejlődésében és a hagyományok megőrzésében egyaránt. További díjnyertes fogathajtóink: Kádár László, Abonyi Imre, Lázár Vilmos, Lázár Zoltán, Nyúl Zoltán, Kecskeméti László, Fehér Mihály, Szegedi Gábor, Hegedűs Imre és Hódi Károly.

A *díjugratás* szintén XIX. századi eredetű sport. Lényege, hogy a lónak és lovasának hiba nélkül kell végig mennie egy akadálypályán. A versenyben az idő is számít, továbbá az egyre nehezebb és hosszabb pályák teljesítése során a bíró értékeli a ló képzettségét, ugrását, hogy mennyire tud együtt dolgozni a lóval és lovassal. Az utóbbi években ebben a sportban Németország, Franciaország és Hollandia jeleskedik. A versenyeken szintén jó eredménnyel végző amerikai válogatott edzője sokáig a magyar Némethy Bertalan volt.

A *díjlovaglás* a lovassportok királynője. Idomító lovaglásnak is nevezik, tulajdonképpen minden lónak hasznos, ha alapszinten rendelkezik ilyen kiképzéssel. A cél a ló és az ember kapcsolatának fejlesztése, mindkettőjük természetes adottságainak figyelembevételével. A jól képzett ló bizik lovasában, érti a legapróbb jelzést és készséggel végrehajtja a parancsot. A verseny során meghatározott mozdulatokat kell végrehajtani, ezt értékeli a bírók 1-től egy 10-es skálán.

A lovaspólo hazánkban kevésbé ismert és népszerű csapatjáték, ám a brit arisztokraták lelkesen űzik. Egy csapat négy lovasból áll. A cél az, hogy egy hosszú ütő segítségével az ellenfél kapujába juttassák a labdát.

kodóknak. Ezek a szép, nemes lovak keletről, a krími tatár kánáságból, a kaukázusi és turkesztáni ménesekből származtak. A magyar lovak, alacsonyak, robusztusak, erősek voltak. A középkorig a magyar uralkodók tiltották a lovak külföldre való eladását, ezután viszont felélénkült a lókereskedelem. A XVIII. század elejétől kezdve fokozatosan kihaltak a már említett, kistermetű szívós régi magyar lófajták. Mária-Terézia idején kezdték „feljavítani” a magyar fajtát a külföldivel. Három magyar tájfajta ismeretes: a hucul (Tisza forrásvidékén, Kárpátok keleti lejtőin), a mokány (Máramarosban, Gyulai havasokban) és a székely ló (Erdély keleti részén). Az első magyar ménest II. József alapította 1784-ben, Mezőhegyesen. Négy kiváló magyar fajtát tenyésztettek itt ki: a nóniust, a mezőhegyesi félvért (furiostonorth star), a gidránt és az 1984-ben fajtaelismerést nyert mezőhegyesi sportlovat. Említésre méltó még a Kisbéri kitenyészett kisbéri félvér ló és a bábolnai shagya-arab. A lovasok megkerülhetetlen büszkesége Széchenyi István gróf, aki ebben is jeleskedett. Nevéhez fűződik az első magyar futam, melyre 1827. június 6-án került sor Pesten. Széchenyi úgy gondolta, a lótenyésztés és a lóversenyzés nem a gazdagok kiváltsága, hanem pénzkereseti lehetőség mindenkinek. Sajnos a rendszerváltás után egyre nehezebb helyzetbe került a magyar lótenyésztés, és ezáltal a ló- és lovassport is. Igaz, az elmúlt években fellendülés tapasztalható, de a nagy állami ménesek megszűntek, kivéve a bábolnait. Mivel a lótarás nem olcsó, aki ma lóval akar foglalkozni, annak alaposan bele kell nyúlnia a pénztárcájába. Megújult a sokaknak kedves „lovi” utódja, a Kincsem Park lóversenypálya, és Overdose sikere is tovább öregbíti a magyarok hírnevét.

JÁTÉK A NÉZŐNEK

Amióta van lóverseny, van fogadás is, már az ókori Rómában is fogadtak futtatókra. Az egymás közti fogadásokat váltotta fel a bukméker, aki az esélyek arányában állította fel a listáját (odds-lista) és kötötte a fogadásokat. A fogadó tudja, hogy megnyit nyerhet, ha szerencséje van. A fogadást egy francia találmány, a totó vagy totalizátor forradalmasította és tömegesítette. Itt a fogadásokból befolyt pénzt összesítik, majd a fogadásszervezőnek járó rész levonása után felosztják a nyertesek közt. Itt nem lehet tudni előre, mekkora lesz a nyeremény. A modern változat gazdasági tevékenység és egyben a lósport finanszírozója, a kispénzűeknek is lehetővé tette a játékot. Magyarországon ma már

csak ilyen módon lehet játszani. Négy módon lehet fogadni: *tétre* (a nyertest kell eltalálni); *helyre* (az első 3 helyezettből egyet kell eltalálni); *befutóra* (az első és a másodikat kell sorrendben eltalálni); *hármashelfutóra* (az első három helyezettet kell helyes sorrendben eltalálni). Természetesen ez utóbbit a legnehezebb jól bejelölni, ezért ez fizet a legjobban.

Hazánkban szigorú szabályok vonatkoznak a játékra. A lóverseny fogadásban az esélyek nem egyenlők, mint például a rulettben, ahol bármelyik szám lehet nyerő! Persze sokféle esély van, mindenki máshogy mérlegel. Elsősorban a lótól függ, ki nyer, de számít a táv, a többi versenyző, a zsoke vagy a hajtó ügyessége, ahogy az sem közömbös, hogy a pálya éppen száraz vagy sáros. Az osztalékot (nyereményt) számítógép számolja ki.

Kóré Károly

